

‘समृद्ध प्रदेशका लागि युवा स्वरोजगार सम्भावना र चुनौति’

एकसय तिनवर्षे राणशासनको निरङ्कुशताबाट मुलुकलाई मुक्त पार्न शुक्रराज, दशरथ चन्द्र, धर्मभक्त र गड्गालाल जस्ता युवाहरुले हाँसो हाँसो आफ्नो घाँटीमा फाँसीको माला गाँसेः छातीमा गोली थापे । इतिहासका पानाहरु पल्टाउँदै जाने हो भने प्रत्येक देशका सिमारेखाहरु युवावर्गको रगतबाट कोरिएको छ । विश्वका धेरै अधिराज्यहरुमा शासन चलाउँदै आएको ब्रिटिस सरकार हाम्रा वीर पूर्खाहरुसँग सामना गर्न नसकि शिर भुकाएर गएको थियो । तर विडम्बना आज आफ्नो देशरूपी घरको छानो चुहिरहेको छ । हाम्रा नेपाली युवाहरु आफ्नो घरको छानो मर्मत नगरी विदेशी घरको ढलान गर्न अनि भित्ताहरु रड्गाउँन कुदि रहेका छन् । यहाँ माटोमा जन्मिएका, हुर्किएका पढेका, बढेका नेपाली युवाहरु आज आफ्नै जन्मभुमि, आफ्नै देशमा आफ्नो भविष्य नदेखेर विदेश पलायन भई रहेका छन् । अब ती युवाहरुलाई स्वदेश फिर्ता ल्याउनु पर्दछ । हामीले आफ्नो रगत, पसिना नेपाली माटो मै बगाउँ, हाम्रो प्रदेशलाई समृद्ध प्रदेश बनाउनका लागि हामी स्वाभलम्बी नेपाली बनौँ, उत्पादन मुखी बनौँ, परिश्रमी बनौँ र आफ्नो मेहेनतमा विश्वास गर्न बनौँ ।

देशका अमूल्य सम्पत्तिहरुमध्ये युवा शक्ति पनि एक हो । युवाहरु परिवर्तन, रूपान्तरण र विकासका संवाहक हुन् । यसका साथै युवाहरु प्रदेश तथा राष्ट्र निर्माणका प्रमुख स्रोत पनि हुन । युवाहरुको गुणात्मक तथा संख्यात्मक विकास र परिचालनले प्रदेशको विकास सम्भव हुन्छ । आजको युग भनेको त वैज्ञानिक तथा प्रतिस्पर्धात्मक युग हो जहाँ सफलता हासिल गर्नका लागि प्रतिस्पर्धा गर्नु नै पर्छ । मानिसहरुले अवसर पाएमा आफु भित्र भएका प्रतिभाहरु प्रस्फुटन गर्न, जीवनलाई फुलाउन र फलाउन सक्छन् । परिवार, समाज र राष्ट्र निर्माण गरि समृद्धि हासिल गर्ने काममा युवावर्गको भुमिका महत्वपूर्ण हुन्छ । युवा शक्ति नै यस्तो शक्ति हो जसले असम्भवलाई पनि सम्भव तुल्याउन सक्छ । बालक, बृद्ध, अशक्त र असहायहरु युवाकै परिश्रममा निर्भर हुन्छन् । युवा शक्ति शिक्षित, सक्षम र कर्मशील भएको खण्डमा मात्र प्रदेश विकास सम्भावना छ । घण्टौसम्म खटेर

समस्यासँग डटेर सामना गर्न सक्ने शक्ति नै युवा शक्ति हो । स्वस्थ, बलिया, थकान रहित युवाहरुका माध्येमबाट मात्र प्रदेशको जग बलियो हुन्छ । माटो प्रयोग गरी मोति फलाउँन सक्ने युवाहरुको जोस, जाँगरले भरिएका ती दरिला पाखुराका पसिना आफै प्रदेशमा खर्चिए मात्र समृद्धि र विकासको मिठो फल चाख्न पाइन्छ ।

प्रदेशको विकास र समृद्धिका लागि युवा वर्ग नपुगेको चाही म मान्दिन किनकि प्रदेशको विकासका लागि आवश्यक युवाहरु हाम्रो प्रदेशमा छन् तर विडम्बनाको कुरा के हो भने अहिलेका युवाहरु प्रदेशको विकासमा भन्दा मोबाइलमा पञ्जी, टिकटक, फेसबुक इत्यादि चाउन र खेलमा बेस्त छन् । कोहीलाई भने घर परिवारबाट अलिक चाप भयो भने केही नसोचि विदेश पलायन हुन्छन् । कति वर्षसम्म अर्काको गुलाम बनि पसिनामात्र नभई नेपाली मुल्य मान्यता र नेपाली हुनको गौरव बन्धक राख्ने ? भोकै भएपनि ती बलिया पाखुराको मासी स्वदेशकै माटोमा खियाउनुपर्दछ तब मात्र प्रदेशको विकास र समृद्धिको सपना साकार हुन्छ । त्यसैले सर्वप्रथम त गण्डकी प्रदेशले युवाहरुलाई स्वरोज गारको व्यवस्था गर्नुपर्दछ । कयौं युवाहरु घरेलु उद्योगका लागि अनि कृषिमा पहल गरिरहेका छन् । तर उनीहरु द्वारा निर्मित तथा उत्पादीत सामग्री तथा अन्न, तरकारी जस्ता वस्तुहरुले बजार नपाए पश्चात् बाध्य भई गरिरहेको व्यवसाय छोडेका छन् । उत्पादन गर्न लागेको लागानी समेतको व्यापार नभएपछि अरु कुनै पनि व्यवसायमा आजका युवा वर्गहरु लागि पर्न सकिरहेका छैनन् । त्यसैले प्रदेश सरकारले कृषक तथा व्यवसायीहरुलाई उचित बजारको व्यवस्थापन गरिदिनु पर्दछ । प्रदेशभित्र नै पाइने तरकारी फलफूल, घरेलु उद्योगका सामाग्रीहरु बाहिरबाट निर्यात नगरी प्रदेश मै आयत निर्यात गर्ने हो भने प्रदेशको विकास तथा समृद्धिको सम्भावना पनि बढ्छ । यदि प्रदेशद्वारा यस्ता विषयहरुको समयमै व्यवस्थापन गरियो भने गरिरहेको व्यवसायलाई छाडि कुनै पनि युवा विदेश पलायन हुदैनन् ।

यहाँ प्रदेश विकासका आधारहरु पर्याप्त छन् । नीतिगत र योजनाबद्ध रूपमा कार्यदिशा तोकियो भने प्रदेश नमुना बन्न सक्छ । कुखुरा पालन, मत्स्य पालन, गाईवस्तु पालन लगाएतका व्यवसायहरु गर्न युवाहरुलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्दछ । हाम्रो गण्डकी प्रदेशमा ११ जिल्ला छन् । गण्डकी प्रदेश प्राकृतिक, ऐतिहासिक, भौगौलिक तथा साँस्कृतिक दृष्टिकोणले धनि प्रदेश हो । त्यसकारण प्रदेश समृद्धिका लागि पर्यटन व्यवसायलाई प्रमुख सम्भावनाका रूपमा लिन सकिन्छ । यहाँ पर्यटन व्यवसायबाटै जीवीकोपार्जन गर्ने धेरै व्यवसायीहरु छन् । त्यसैले पनि गण्डकी प्रदेश पर्यटन व्यवसायको उद्गमस्थल बनेको छ । यहाँ आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटनहरु हिमश्रृंखलाहरुमा अन्तर्पूर्ण हिमाल, माघापुच्छे हिमाल हेर्न तथा आरोहण गर्न आउँछन् । प्राकृतिक सौन्दर्यता निहालका लागि कास्कीको घान्दुक गाउँ, पञ्चासे, काँडे तालहरुमामा तिलिचो ताल, फेवाताल, बेगनास ताल, धार्मिक दृष्टिकोणले गोरखा मनकामना मन्दिर, बागलुङ्ग जिल्लाको बागलुङ्ग कालिका मन्दिर, कास्कीको शान्तिस्तुपा, पुम्दीकोट शिव मन्दिर, विन्दावासिनि मन्दिरहरु छन् । त्यसैगरी रमाइलोका लागि कास्कीमा भएका चमेरो गुफा, महेन्द्रगुफा, गलकोटको ठुलो झरना जस्तै पर्यटकीय स्थलहरु धेरै छन् । २४०३०१६ जनसंख्या रहेको यस प्रदेशमा धेरै व्यक्ति पर्यटन व्यवसाय मै निर्भर छन् । तर अहिले कोभिड -१९ ले गरेर पर्यटन व्यवसाय गर्नेको जीवीकोपार्जन हुन सकेको छैन । व्यवसायका लागि भाडामा लिएका ठुला भवनहरुको बिना आर्जन भाडा तिरि रहनु परेको छ । यदि परिस्थिति यस्तै हुने हो भने उनीहरको जीवन कसरी चल्छ त ? प्रदेश सरकारले जनताको मनोवललाई यथावत राख्नका लागि यस विषयमा ध्यान पुऱ्याउनु पर्छ । समयमा नै यस्तै मर्कामा परेका जनतालाई राहात दिलाउन सकिएन भने अलि समय पश्चात उनीहरु पनि विदेश पलायन हुन्छन् । त्यसकारण प्रदेश सरकारले विकासका सम्भावना बारे ध्यान दिनु पर्दछ । हालसालै अहिले पुम्दीकोटमा शिवजीको ठुलो मूर्ति स्थापना गरियो तर यदि प्रदेश सरकारले यस्तो माहामारीको समयमा मूर्ति स्थापनामा भन्दा अस्पतालहरुमा बेड नपुगेको अवस्थामा त्यो खर्च अस्पताल व्यवस्थापनमा लगाएको भए उचित हुने थियो किनकि विकास निर्माणका कार्य भन्दा अगाडि जनजीवनको स्वास्थ्य, शिक्षामा ध्यान

दिनुपर्छ । विकास निर्माणका कार्यहरु त समय र परिस्थिति राम्रो भए पश्चात पनि गर्न सकिन्छ ।

गण्डकी प्रदेशका विभिन्न जिल्लामा स्याउ, सुन्तला, अम्बा जस्ता फलफूलहरु सजिलै खेति गर्न सकिन्छ । अनावश्यक उत्तिस, कटुस स्याउला जस्ता रुखहरुले वन ढाकेको छ । यदि यहि वन जङ्गलमा फलफूल खेती गर्ने हो भने युवाको समयको सदुपयोग हुनुका साथै वनको पनि सदुपयोग हुने थियो । खेति गर्ने भनेर जथाभावि फडानी नगरी आफ्नो निजि वनको सिमित क्षेत्र फडानी गरी फलफूल खेति गरी उत्पादीत फलफूल प्रदेश भित्र निर्यात गर्ने, यदि धेरै नै उत्पादन भए प्रदेश बाहिर पनि निर्यात गर्न सकिन्छ । यस्ता समृद्धिका आधारहरु विकासका सम्भावना हुनुका साथै चुनौतिपूर्ण पनि छन् ।

विकास उन्नति या समृद्धि त्यसै हुँदैन । समृद्धि निरपेक्ष हुनै सक्दैन । एउटा दुईटा विकास निर्माणका कार्य गर्दैमा प्रदेशको विकास हुँदैन । जनताको दैनिक जीवनस्तर, जनजीवनका रहनसहन, शिक्षा, स्वास्थ्य, पौष्टिक आहार, वास, सुरक्षा, न्याय, समानता तथा सम्मान जस्ता प्रश्नमा परिवर्तन आउँनु पर्छ । समृद्धि प्राप्तका लागि संस्थागत भ्रष्टाचार नियन्त्रण, समानुपातिक विकास, नीति निर्माण र नियतको शुद्धिकरण आवश्यक पर्दछ । विकास निर्माणका कार्यहरुलाई भन्दा पनि आफ्नो प्रदेशमा पछाडी परेको समुदाय, वर्ग तथा गरिब जनतालाई प्राथमिकतामा राखेर उकास्न सफल भयौ भने तीव्र गतिका रूपमा प्रदेशको समृद्धि हुन्छ । यस्ता नीतिहरुलाई युवाहरुले पनि जोड दिन्छन । त्यसकारण पछाडि परेकालई अगाडि ल्याई सबैलाई सँगै हिडाल्नु भनेको समृद्धिको गतिलाई पनि सँगसँगै लैजानु हो । प्रदेशमा समय सान्दार्भिक, गुणस्तरीय, रोजगार मुलक शिक्षाको अभावको विकास, विश्वव्ययिकरण, गरिबी, उद्ययशील वातावरणको अभाव, सामाजिक विभेद, पछौटेपन, बेरोजगार जस्ता समस्याहरु प्रदेश समृद्धिका प्रमुख चुनौतिहरु बनेका छन् । अहिले सम्मको एकात्मक र केन्द्रिकृत राज्यको मनोविज्ञानबाट सृजित समस्याको सामना गर्दै प्रदेशको अधिकारलाई स्थापित गर्ने कार्य पनि चुनौति हो त्यसमाथी कोभिड-१९ ले निम्त्याको बेरोजगारीपनले युवाहरुको आर्थिक, सामाजिक,

शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता पक्षमा धेरै असर पारेको छ । सबै जनतालाई राहत आवश्यक मात्रामा पनि पुऱ्याउन कठिन छ । चुनौतिलाई पनि सम्भावनका ढोका सम्फेर समस्या समाधान गरि अघि बढे एकदिन समृद्धि हासिल हुने नै छ ।

पहिलो कुरा त प्रदेशलाई समृद्धि बनाउने गन्तव्य टाढा छ, तर पनि गन्तव्यमा जाने बाटो सहि भयो भने ढिलो चाडो लक्ष्य प्राप्ति अवस्य हुने छ । प्रदेश समृद्धिका बाटाहरु हुँदै नभएका पनि हैनन् । बाटोहरु त अनेक छन् बस् सहि बाटो छनौट गरी सम्भावित कठिनाइको पहिचान गरी राम्रा योजाना र समयको उचित व्यवस्थापन गर्ने हो भने हामी तोकिएकै समयमा गन्तव्यमा पुग्न सफल हुन्छौ । तर समृद्धि ल्याउँछु, यसका लागि विभिन्न नीति कार्यक्रम ल्याउँछु मात्र भन्दैमा केहि हुने हैन र जादुको छडीले समृद्धि आउने पनि हैन । अहिले हेर्ने हो भने राजनीतिमा युवावर्गलाई अवसर नै दिइएको छैन । वडा कार्यलय प्रमुख देखि लिएर प्रदेश प्रमुख, प्रदेश प्रमुख देखि लिएर केन्द्रिय सरकार प्रमुख सम्म युवावर्ग छैनन् । तसर्थ युवाहरुलाई राजनीतिमा अनि यस्ता जिम्मेवारीका पद नै दिइदैन भने प्रदेशको विकासमा असर त परिहाल्छ नि । आजका युवाहरुले जनताका इच्छा, चाहानहरुलाई राम्रोसँग पहिचान गरेका हुन्छन् अनि पिर, मर्का पनि बुझ्न । तर राजनीति गरि गरि थाकेका, उमेर पुगेका, मानसिक तवरले पनि राम्रोसँग सोच्न नसक्ने बुढापाकालाई अहिलेको समाजको, जनताको के माग हुन्छ बुझ्न कठिन छ अनि प्रदेशको समृद्धि कसरी सम्भव छ त ? उमेर पुगेका, राजनीति गरेर थाकेका भनेर उनीहरुलाई राजनीति नै गर्न नदिने भन्न खोजेको होइन । राज्य, प्रदेश जुनै पनि कार्यालयको जिम्मेवारीको तथा प्रमुख पद युवा वर्गलाई दिइ राजनीति गरि रहनु भएकाहरुबाट सल्लाह, सुभाव लिइ अगाडि बढ्नु आजको अवश्यकता हो । आजका युवाहरुलाई सबै कुराहरु डिजिटलाइज गर्ने प्रणाली बारे पूर्ण ज्ञान छ, जसका कारणले घुस लिने दिने, भ्रष्टाचार जस्ता कार्यहरु पनि नियन्त्रण हुन्छन् । किनकि यो त अनलाइन प्रणाली हो जहाँ लेन देन गरिएको सम्पूर्ण डाटा स्पष्ट हुन्छ । यो प्रणाली लागु गरे जनताहरुले पनि घरमा बसी बसी कर भुक्तान गर्न सक्छन् । जब यस्ता कुरामा विकास

हुँदै जान्छ तब प्रदेशको समृद्धि पनि हुँदै जान्छ । त्यसकारण युवा वर्गलाई प्रदेशका जिम्मेवार पदहरु दिनुपर्छ । अवसर पाए पछि युवाहरु बाहिरिने काम पनि कम हुन्छ ।

त्यसैले साच्चै नै गण्डकी प्रदेशको विकास, उन्नति र समृद्धि होस् भन्ने चाहाने हो भने यी आखाँले यस प्रदेशका तमाम युवाहरुलाई बेरोजगारीपनले भौतारिएको, भट्टीपसल धाएको, तास खेल्ने खाल गफगर्ने चौतारी, भाषण गर्ने नेताका आमसभा र तीनका झोले भएको कहिल्यै देख्न नपरोस्, किनकि यो सब समयको बर्वादीका साथै प्रदेशको दुर्गति पनि हो । युवाशक्तिलाई भौतारिएर हिड्ने हैन जिम्मेवारी बहन गर्न लायकको बनाउँ । युवाहरको समृद्धि हाम्रो प्रदेशको समृद्धि ।

नाम: प्रतीक्षा पौडेल

ठेगाना: अन्नपूर्ण गाउँपालिका वडा नं. ४ भद्रौरे

शिक्षा : कक्षा १२